

Studánka Prelátka

Co praví kronika

Vévoda Vladislav II., potomní král, toho času Léta Páně 1144 rozhodl se založit církevní sídlo v našem kraji. Příroda sama ukázala k založení kláštera Plasského místo uprostřed hor a lesů k rozjímavému životu, a proto povolal Léta Páně 1146 řeholníky. Opat Ivo s 9 bratry z Langheimu našel v hustém lese nedaleko kláštera studánku, která vyvěrala ze země a pojmenovali ji "Klášterní" a časem na "Prelátku". Po 274 let sloužila řeholníkům Plasským, kterým skvětalo blaho a štěstí. Za tu dobu bylo v klášteře 59 opatů.

Po zrušení kláštera Plasského bylo v Plasích jako po vymření. Prelát se směl zdržeti po 3 leta v opatství a Celestin II. Werner "co jubilant" zemřel 4. listopadu 1813 nedaleko Plas v Nebřezinech a pochován na hřbitově v Plasích. Roku 1826 koupil celé panství C. W. L. Metternich za 1 110 050 zlatých a sluhové každé ráno přinášeli dva džbány dobré vody pro svého pána. Sloužila i pracujícím na Velké louce a pro kvalitní vodu přicházeli i ostatní lidé z okolí Plas.

Klášterní, Prelátka, Studánka

Proto často žal a odych
ven se deře z útroh mých.

Světlem dále vane

slza z oka kane

když není co pít.

Chraňte tu studánku, dokud budeme žít

Zapsáno ve farní pamětní knize děkanem Streerem, Léta Páně 1826 - 1858. Jsti knížete Metternicha zasloužilý a neúnavný, pan děkan Josef Streer, kterýž po 30 let s mnohým nákladem vše sbíral a před záhubou chránil. Za to mu dík.

Pramen zdraví

Současnost

Nová doba na studánku poněkud zapomněla, až koncem 70. let minulého století ji znovu pro veřejnost objevili studenti gymnázia v Plasích, členové ČSOP. O záchranu se postaral v 80. letech minulého století také pan Miloslav Patejdl a v roce 2003 obnovu studánky realizoval pan Pavel Vorlík z Kožlan. Z jejich aktivity a na základě výborné kvality vody a ochrany pramene bylo možno tento zdroj nazvat pramenem zdraví podle vyhlášky 376/2000 Sb. Patronát nad studánkou má v současné době mateřská škola v Plasích. Zdravotní ústav se sídlem v Plzni, centrum laboratoří, provádí každý rok pravidelný odběr a rozbor vody z Prelátky.

O tom, že je Prelátka skutečným pramenem zdraví by mohl přesvědčit úsměvný příběh z minulého roku, kdy na městský úřad přišla paní s informací, že u Prelátky je už dva dny invalidní vozík. Invalidní vozík byl přemístěn do budovy městského úřadu, informace o nálezu proběhla v Plaském zpravodaji, v tisku i na vývěskách, ale majitel se dodnes nenašel. Jediné vysvětlení je, že majitel invalidního vozíku se napil vody z Prelátky a od studánky už potom odešel po svých :o).

Dalším důkazem výjimečnosti vody ve studánce je počet narozených dvojčat v Plasích, hlavně ve čtvrti Na Vápence, která má k prameni nejbliže.

Prelátku uživatelé pro její léčivé účinky přejmenovali na Prdlavku. Přijďte ochutnat a uvidíte :o)

Mapka není k dispozici, místní lidé cestu znají, ostatní necht' se ptají v našem informačním centru.

Plaská klášterní lékárna

Zařízení části tzv. nemocničního křídla připomíná starou tradici plaského lékárnictví. Z původního vybavení klášterní lékárny se v Plasích zachoval pouze zlomek, takže plaské lékárnictví je připomenuto instalací s využitím vybavení jiných historických lékáren. Malé části původního vybavení lékárny, zejména lékovky, jsou dnes v Národním muzeu v Praze a v Západočeském muzeu v Plzni.

Lékárna v Plasích byla původně čistě klášterní, založená mnichy cisterciáckého řádu. Vznikla zároveň s konventní nemocnicí na počátku 18. století. Jednalo se o tzv. infirmarium - nešlo o klášterní špitál k přijímání nemocných chudých nazývaný "hospitale pauperum", které zřizovaly řády včetně cisterciáků již od raného středověku. Charitativností, praktickou láskou k bližnímu, nejvíce proslul řád Milosrdných bratří sv. Jana z Boha, založený 1568.

V místnostech výše uvedeného křídla bývala nemocnice určená výhradně členům řádu. Pro lékárnu byly vyhrazeny prostory v přízemí severního rondelu objektu u vstupu do objektu - funkce lékárníka byla totiž často kumulována s funkcí vrátného.

Od založení v roce 1713 vedl lékárnu cisterciák Kristián Neuberth, který získal odborné lékařské školení v benediktinském klášteře v Kladrubech u Stříbra. Klášterní lékárnu však proslavil především Neuberthův nástupce Lucas Gottlieb, který obnovil výrobu tzv. plaského prášku - velmi populárního prostředku proti žaludečním, střevním a žlučnickým potížím.

Gottliebovým nástupcem se stal Georg Johann Haan (nar. 1733), který v plaské lékárně sloužil sedm let, ale byl z Plas poslán do cisterciáckého kláštera ve Žďáru na Moravě. V té době byl v plaské lékárně zaměstnán Andreas Waidisch (nar. 1740), který však zemřel v r. 1772 a je pochován v Plasích. Osířelá lékárna musela být znovu osazena, proto se Georg Johann Haan vrátil zpět do Plas. Měl však chatrné zdraví a v roce 1783 odešel do penze.

I po zrušení kláštera v roce 1785, kdy panství převzal Náboženský fond, od kterého koupil panství kníže Metternich (v r. 1826) byla v té době už veřejná lékárna "U zlatého lva" ve zdech konventa, v prostorách zimního refektáře, kde fungovala až do roku 1895.

Koncem 20. století postavil lékárník Lorenz honosnou budovu č. 81 u mostu, kde se prodávaly léky až do srpna 1950. Pak byla lékárna přestěhována do budovy kina, kde byla dříve restaurace. Na tomto místě je lékárna dodnes.

Dějiny lékárenství ve zkratce

Lékárenství je těsně spjato s dějinami lékařství, protože první léčitelé si léky připravovali sami. Teprve v antickém Římě se vyskytují vedle lékařů i samostatní odborníci na přípravu léků, ale úplné osamostatnění lékárnictví nastává až v roce 1240, kdy císař Bedřich II. zákonem upravil poměr mezi lékařem a lékárníkem a stanovil směrnice pro činnost lékárníka. Lékárny byly nejdříve zřizovány při klášterních nemocnicích, teprve později vznikaly lékárny veřejné. Panovníci, šlechta i vysoké duchovenstvo měli dvorské lékárny již ve 13. století. Později byly zřizovány lékárny městské, vedené na účet obce. Od konce 17. století se množí lékárny řádové, které byly původně založeny výhradně pro potřeby klášterů, avšak často sloužily jako lékárny veřejné. Tím, že sloužily jako veřejné, ovšem poškozovaly světské lékárníky. Vzájemný vztah obou byl upraven josefínským výnosem o zrušení klášterů, který ponechal z klášterních lékáren pouze lékárny řádu Milosrdných bratří.

První veřejná lékárna byla zřízena roku 754 v Bagdádu, v Praze je první lékárna připomínána v roce 1135.

Plaský minerální prášek

Bílý minerální prášek byl v Plasích vyráběn již v 16. století. Výrobu plaského prášku obnovil učený mnich Lucas Gottlieb. Přesné datum, kdy Lucas Gottlieb znovu začal vyrábět plaský prášek, není známo, ale rozhodně to bylo hodně let před rokem 1763. Surovinou k jeho výrobě byly kamencové břidlice, zpracovávané podle zvláštního receptu z nedalekého lomu v Hromnici. Lucas Gottlieb je také znám jako obnovitel kamenečné huti v Hromnicích, která později byla hlavním zdrojem vitriolového kamene, který sloužil jako surovina k výrobě olea (česká kyselina sírová). Klášter prášek dodával do mnoha evropských zemí spolu se speciální zaživací solí, která účinek plaského prášku zvyšovala.